

Hic ponit eodem phantem maiorem et stat in hoc m
 hil qd qesit a motu suo ad quiete alius mouet
 p se pmo sed oē qd mouet qesit a motu suo ad
 quiete alterius. s. sue pris. ergo nihil mouet a se
 primo. Maior p q qd quiete alius p se primo
 hoc nō remouet ab eo p hoc qd remouet a quiete
 alio. et id hoc qd remouet ab aliquo ex hoc q te
 mouet ab alio non quiete sibi p se pmo. exempli
 grā. Si rōnale remoueat ab hoīe q: remouetur
 a pte hoīs. tūc nō quiete hoī p se pmo. Si g
 motus remouet ab aliquo q: remouet a pibus
 mobilis. g quiete pibus pmo. et hoc intēdit a
 minor pbat q: p quiete pris totū nō mouet p se
 primo cū mot? totius dēbeat ex motu ptiū.

Querit ^{Uer} omne qd mouetur ab alio
 mouet. Dm q sic videt tū
 q nō q aialia mouent a seipsis g nō ab alio.
 Dm q aliqd moueri a seipso pte duple mēllis
 gi. Uno mō pmo. i. grā totius sic. q totum mo
 ueat totū. et sic nō pte dicit q idē moueat seipsuz
 q tūc idē fm idē ēēt in actu et in poīa. qd mo
 uet fm q hndi ē in actu et qd mouet fm q hu
 iusmodi ē in poīa. Alio pte intelligi q aliquid
 mouet a seipso sedo. i. grā pris sic. q vna res
 hēat duas ptes q vna ē mouēs et alia mota
 et sic aialia dicūt mouē seipsa q: grā forme mo
 uent et grā matie mouent. et aresto. intendit q
 nō deuenit ad aliqd mouens seipm totū sive q
 nō sit aliqd mouēs corporeū cui p se pmo. quiete
 at motus. s. mouēt corporeo cōuenit mot? grā p
 tis. et sic nō quiete toti p se pmo qd hēc mēdit
 Et si dicat aresto. dē qnto h? q aliqd transmū
 tat p se pmo. Dm q sic tūc ibi dicitū est aliqd be
 ne trāsmutat p se pmo. s. nō a se pmo. q aliqd
 totū ē cui quiete mot? formalitē qd ē moueri p se
 primo. s. nō ē aliqd totū cui quiete mot? a se pri
 mo effectiue qd significat p ppositōem a.

Acquitur ^Hpiritualia mouent et
 non ab alijs g a seipsis.
 Ans pbat quia spūalia intelligūt et intelligē ē
 moueri. Dm q intelligē sive intelligi nō sūt
 motus nisi silitudinariē dicit mot? at realis et
 phisicus ē solū in corpibus. q: corpa pte trāsmu
 tant de loco in locū. Et si dicat etiā subē separte
 trāsmutant de loco in locū. Dm q subē separte
 nō sunt in loco p circūscriptōē s. solū p applica
 tōem virtutis et id nō describūt pmiū spaciūm
 qn mouent de loco in locū sicut corpa. et sic non
 habent motum phisicum qui sit fm continuitatē

¶ Ne quod mouetur.

Querit que sit rō ordinis istius libri ad sextū
 Dm q ista q post q aristoteles dēmiavit
 de motu fm se et de pibus motus in qnto et in
 sexto nūc dēminat de motu p ppatōem ad mo
 torem extrinsecū. et q: pris motus sive subiectie
 sive ptritatie hnt se cēntialius ad motū q mo
 tor extrinsecū. idē prius dēmiatū est de moti
 bus fm pris q de ppatōe ad motōē. Dēminat
 igitur in hoc septimo de motu p ppatōē ad mo
 torē in cōi. In octauo at ptealiter dēdit quis sit
 prim? motor et qualis. Habet igit iste liber du
 os tractat? in pmo dēminat q nō est pcessus
 in infinitū in mouētū et motis. In sedo agit de
 cōpatione motūū. Intendit g p pmo tractatu
 talem eōem. Omne qd mouet ab alio mouet. sed
 nō est pcedere in infinitū in mouētū et in mos
 tis. ergo deueniendū est ad aliqd primū mouens
 Probat pmo maiore dēmit minore. Maiorem p
 bat inductiue q idē. Inductiue sic. Omne qd mo
 uet vel mouet violētē vel naturalit. Si mouet
 violente tūc manifeste ab alio mouet vtz ex diffi
 nitōe violenti. q: violentū est qd est ab extrinse
 co passo nō pserente vim. tūc ethicoz. Mor? na
 turalis ē duplex q: aliqua mouentur a seipsis si
 cut aialia. alia mouent ab alijs sicut quia et le
 nia. In his ergo q mouent ab alijs manifestū ē
 in aialibus at dōm ē q quis animal non mo
 uet ab aliquo separte ab ipso mouet tū ad aliq
 cōiuncto sibi quod ē ps eius.

¶ Amplius qd a seipso

M. id q p se ad mouētū mouētū qd pbat q mouētū sicut mouētū. Et illud mouētū p se p?

M. id q p se ad mouētū mouētū qd pbat q mouētū sicut mouētū. Et illud mouētū p se p? q mouētū qd vtz pte et nō pte p se pte totū s. qd pte a totū hōz vtz pte

14 q. 1. m. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Philosophorum

folio .xxvij.

rationes et sic est verum quod repugnat talia corpora ad invicem continuari quia que sunt diversitatis facientium non possunt esse unum numero simplicitate. Et simile est quia esse alatum non repugnat animali secundum eandem generis quia ibi invenitur alatum repugnat tamen animalis secundum inventionem in homine. Et si dicitur quare Aristoteles sic loquitur ponendo conditiones corporum secundum genus. Dominum quod hoc maxime dicitur in isto libro quia hic dicitur de ente mobili in eo et in posterioribus libris dicitur de ad corpora particularia mobilia. Et ea quod sciendum quod in hoc libro philosophorum ponitur sex puncta que concernunt corporibus philosophis acceptis secundum eandem generis et non secundum rationem specificam. Primum ponitur in primo libro ubi dicitur infiniti ratione quod dicitur de ente. Secundum ponitur in tertio ubi dicitur quod terminus est divisibile in infinitum et quod finitum est passio rei naturalis. Tertium ponitur in quarto capitulo de vacuo ubi dicitur quod corpora sunt in determinate subtiliari. Quartum ponitur in sexto ubi dicitur quod omne quod movetur contingit de locis et tardius moveri. Quintum ponitur in septimo in hoc loco ubi dicitur quod corpora in finem dicitur sicut terminum ponitur ad invicem terminari. Sextum ponitur in eodem libro in regulis de comparatione motuum que plerumque intelliguntur loquendo de corporibus naturalibus secundum eandem rationem generis.

Queritur utrum in moventibus et motibus est procedere in infinitum. Dominum quod moventia et mota sunt duplicia quodamque habent ad invicem essentialiter subordinata eandem et in illis non est processus in infinitum nec secundum actum nec secundum potentiam. Alia sunt moventia et mota que habent ad invicem accidentalem subordinatam et in illis est processus in infinitum secundum potentiam et non secundum actum. Circa quod sciendum quod illa dicuntur essentialiter subordinata quoniam primum est causa omnium sequentium et ergo illa mobilia dicuntur essentialiter subordinata ubi secundum mobile non potest moveri nisi a priori mobili et sic ista inferiora essentialiter subordinantur superioribus et quod in illis non est processus in infinitum patet per philosophum secundo metaphysice quod si sic tunc non esset aliquis motus quia quod est processus in infinitum tunc non est primum ablatum quod primo movente cessat usus movendi in secundis moventibus quod omnia secundaria moventia habent virtutem movendi a primo. Illa autem dicitur accidentalem subordinari quoniam unum movetur ab alio absque causali dependentia quia accidit mobili quod movetur

ab illo movente quia posset etiam motum fuisse ab alio movente sicut patet in incensibus candela quia quod una candela est causa incensiois alterius est per accidens quia sicut prima candela est causa incensiois secunde ita secunda potuisset fuisse causa incensiois prime. Dicitur enim Avicenna quod in his causis potest esse processus in infinitum secundum actum et ponit exemplum quod non est inconveniens dicere quod infiniti martelli percussissent martellum non factum quod tamen non est verum secundum actum sed secundum potentiam quia daretur quibusvis martellis potest dari prior.

Arguitur Omne bonum est sui diffusivum sed omne mobile est aliquid bonum ergo omne mobile debet se diffundere et movere aliud. Dominum quod omne bonum est sui diffusivum verum est secundum ordinem divine sapientie quia sapientia divina imponit mensuram rebus ac extra productis et ideo posuit ultimum in mundo passivum quod est materia prima que tamen dicitur mobilis quia sic est mobilis quod virtuosius non movetur sed recipit solum formam virtute materia prima non est bonum in agendo sed incipiens ad bonum in agendo est diffusivum sui.

Arguitur Si est aliquid movens primum vel hoc est incorporeum et de illo tractatur in octavo huius vel est corporeum si omnino tale movetur ergo male hic dicitur quod est devotus ad primum movens. Dominum quod Aristoteles loquitur hic de primo movente corporeo et hoc patet ex prima suppositione qua ponit in textu ubi dicitur quod movens et motum sunt simul. Et quod dicitur ulterius hoc corporum movetur. Dominum quod hoc corpus movetur non ab aliquo corpore sed ab incorporeo scilicet ab anima nobili.

Arguitur In numeris est processus in infinitum per augmentum ergo etiam in moventibus et motibus. Dicendum quod in numeris et figuris non est subordinatio essentialis sicut ordo causalium et ideo in eis potest esse processus in infinitum secundum potentiam sicut etiam in moventibus et motibus essentialiter subordinatis. Et si dicitur unus numerus causatur ab alio ergo est ordo causalium. Dicendum quod in numeris non est ordo essentialis causalitatis quia bene integritatis quia unus numerus integratur ex alio.

Primum autem movens. Postquam Aristoteles ostenderit quod non est processus

14 q. 1. m. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

contingit vel tractioe pulsione vel vertigine. Si ergo in pulsu et tractu mouens et motum sunt simul. ergo vniuersaliter sunt simul in omnibus alijs motibus.

Hoc autē manifestuz

Probat aristoteles duabus rationibus q̄ in pulsa et tractu mouens et motum sunt simul. prima est pulsus est motus quo pellens mouet pulsum a se. ergo ad minus in pulsione mouens et motum sunt simul in principio. quia nihil mouet alterum a se quod non sibi cōiungitur. Tractio est quando aliquid mouet alteruz ad se. ergo ad minus quod trahitur cōiungitur trahenti in fine. Secūda rō sumitur ex nominibus quia fm geocos pulsio est dyesis id est disgregatio vel diuisio. sed tractio est synesis id est congregatio vel unio. Sed non potest aliquid congregari vel disgregari nisi assit huic ad quod congregatur vel disgregatur.

Proiectio autē quan

Excludit obiectionem quādam que accidit circa pulsionem. apparet enim q̄ in pulsione pellens et pulsum non sunt simul. quia lapis proiectus a manu non est simul cum manu. Respondit aristoteles q̄ in proiectione est duplex mouens scilicet mouens primū et remotum. Remotum est manus. et p̄pinquū est aer motus a manu. Dicendum est ergo q̄ mouens p̄pinquū scilicet aer est simul cum motu sc̄ lapide.

Acuero neq; alterati

Probat idem de alteratioe scilicet q̄ alterans et alteratum sunt simul. et hoc primo probat inductiue secūdo ratione. Inductiue sic quia in omnibus que alterantur vltimū alterans id est p̄mū et alteratum sunt simul. sicut patet de igne et aqua in calefactione.

Quale enī alteratur.

Ponit rationem ad itē q̄ in omni alteratione alterans et alteratum sunt simul. et stat ratio in hoc omnis alteratio est similis alterationi que est fm sensum. sed in alteratione fm sensum alterans et alteratū sunt simul. ergo sic est in omni alteratione. maiorem probat tripliciter. Primo quia solū fm qualitates sensibiles de tertia spe cie est alteratio sicut probatur infra in sequenti

capitulo. Secūdo quia omnia corpora tam amata q̄ mamata q̄ naturalia alterantur fm istas qualitates quibus hoc fiat differenter. quia corpora naturalia mamata alterantur soluz naturaliter per istas qualitates et per consequens alterantur alteratione corruptiua. Sed anima ea alterantur p̄ istas qualitates etiam alteratione perfectiua et animaliter. Exempla gratia lignū alteratur per calorem alteratione corruptiua. quia p̄ calorem disponitur ad corruptionem sed homo alteratur per calorem etiam perfectiue quia p̄ficatur tactus per sua obiecta. Tertio sic probatur q̄ fm illas qualitates corpora nata sunt agere siue alterari fm quas corpora differunt. si corpora naturalia per istas qualitates ab inuicē differunt. ergo etiam p̄ illas nata sunt alterari. ergo alteratio fit fm qualitates sensibiles. Maior patet in primo de generatione capitulo de actōne ubi dicitur q̄ causa actōnis est cōuenientia in materia et diuina in forma.

Arguitur Contra minorem corpa naturalia differunt ab inuicem per suas differentias. ergo non differunt per qualitates sensibiles. Dicendum q̄ corpora naturalia possunt dupliciter capi. Uno modo q̄tū ad suas naturas essentielles. et sic est verum q̄ non differunt accidentibus sed formis siue differētijs substantialibus. Alio modo accipiuntur corpora naturalia fm q̄ sunt actiua et passiua ad inuicem. et sic differunt per istas qualitates. quia sic p̄ suas qualitates agūt in se mutuo. ignis enim agit in aquam p̄ calorem. et similiter dicendum est de alijs qualitibus. et sic accipiēdo corpora naturalia i eis est alteratio mutua. et sic aristoteles hic cōuenēter dicit q̄ corpora naturalia distinguuntur p̄ istas qualitates.

Huic quidem igitur.

Hic probat minorem premise rationis scilicet q̄ in alteratione fm sensum alterans et alteratuz sunt simul. et hoc p̄ locum a minori sic. Si illud quod min⁹ videtur esse inest. et illud quod magis sed minus videtur q̄ visibile est simul cuj visu et tamen visibile est simul cum visu. ergo sic ē in alijs sensibilibus et in seo magis. minor p̄ q̄ primo visibile immutat aerem sibi proximū. et ille aer immutat proximū aerem circa visum. et ille aer immutat visum. et sic visibile quod est in p̄p̄inquo aere circa visum est simul cū visu.

Arguitur Aristoteles dicit in de sensu et sensato qd visus immutat in instanti. ergo non primo immutatur mediu. et tunc mediu immutat sensum. Dicitur qd duplex est prioritas. scilicet temporis quod si aliquid est prius alio tempore et sic visibile non immutat prius mediu qd organu. sed fit simul in instanti. Alia est prioritas nature quia aliquid est prius altero etiam si fiat in eodem instanti tempore et sic visibile prius immutat mediu qd organu. Cuius ratio est quia causa est ante effectum sed immutatio medij est causa immutacionis organi. ergo immutacio medij naturaliter precedit immutacionem organi. et hoc est qd dicitur consuevit qd non est motus mens qd in uno instanti tempore sunt plura istantia nate.

Et quod augetur et.

Hic aristoteles probat principale. scilicet qd motus et motus sunt simul in motu augmencacionis et diminucionis. et stat ratio in hoc quia augmencacionem fit per appositionem aliquid qd et decrementum per subtractionem aliquid qd. sed in subtractione et appositione mouens et motus sunt simul. quia nihil subtrahitur ab alio nisi quod fuerit sibi iunctu et quod apponitur coniungitur sibi. ergo in augmencacione et decremento mouens et motus sunt simul.

Querit Veru in omni motu mouens et motus sunt simul. Dicitur qd sic cuius ratio est qd secundum aristotelem ratio huius motus est quia effluxus a mouente in mobile quia est actus mobilis a mouente sed nihil potest effluere ab alio nisi per contactu eorum. oportet ergo qd mouens et motus sunt simul secundum contactum. sed est duplex contactus. Quidam est secundum quantitate molis sicut corpus tangit se que habet quantitate. Alius est tractus virtualis. et illo modo spiritus tangit corpus. et sic etiam anima nobilis dicitur tangere celum non enim potest tangere celum secundum ultimam quantitate. quia non habet quantitate.

Arguitur Magnes mouet et trahit ferru. et tunc non est simul cum ferro. Dicitur qd in tractu ferri ad magnetem est duplex mouens. scilicet primum quod est magnes et tale non est simul cum motu. aliud est mouens proximum et est quedam virtus alteratiua que derivatur a magnete in aerem vel aqua que sunt prope ferrum. et illa virtus alteratiua est simul cum ferro. Quod autem talis virtus alteratiua procedit ex magnete potest tribus signis declarari. Primum quod si tra-

heret magnes sine alteratioue ferri tunc traheret in quacumque distantia quod est falsum. Secundum signum est quia si ferrum linatur alio tunc ferri non attrahitur a magnete quia talis virtus alii impedit virtutem alteratiua magnetis. sed si magnes iteru purgetur cum pelle capna tunc iter trahit. Tertiu signum est quia nisi magnes fricat sic quod calefiat tunc non trahit ferri. signum ergo est quod ex tali calore acquirit virtutem alteratiua.

Arguitur Contristans mouet et trahit statum et tunc non sunt simul quia contristans multu distat a contristato. Dicendum quod duplex est mouens. scilicet mouens finale sicut appetibile mouet appetitu. et non oportet hoc mouens esse simul cum motu. Aliud est mouens effectiuu quod executive mouet et hoc est simul cum motu. Et sic soluedu est de tractu qui est duplex. scilicet finalis et effectiuus. unde in tractu finali non est mouens simul cum motu quo modo appetibile trahit appetitum sed in tractu effectiuo.

Arguitur Est quidam piscis qui dicitur stator qui facit tremere manu piscatoris in magna distantia. ergo non omne mouens et motus sunt simul. Dicendum quod in illo motu primum mouens et motus sunt simul. quia primum mouens est quedam virtus alteratiua que infunditur a tali pisce ad manu piscatoris. et quia homo non est capax illius infusus sicut pes homo. sed manus ideo tremet manu solum. Similiter dicitur est de incantatione mulieris sorilege quod incantatrix quicquid alterat aliquid per incantationem. Et quia illa non est simul cum illo qui patitur incantationem tunc virtus incantationis ad cuius inuocationem hoc opus perficitur est simul cum illo qui patitur incantationem quia demum applicat actiua passiuus. sic ergo per virtutem corporum naturalium facit talem effectum. Hic est dicendum de muliere mestruosa inficere speculu quod oculi talis mulieris non inficiunt speculu proxime. sed aer alteratus ab oculo mulieris procedens circa speculu inficit ipsum speculu.

Arguitur Superiora corpora mouent inferiora. et tunc non sunt simul cum inferioribus. Dicitur qd licet superiora non sunt simul cum inferioribus secundum quantitate molis. in magnitudine sunt tunc simul secundum quantitate virtutis. quia lumine astorum et planetarum quo celum agit est coniunctu istis inferioribus. Et quod corpora celestia motu non alterant alteratioue corruptiua hoc non contingit ex parte celi sed ex parte corporum que non sunt re-

fiatur sed aliqua res p̄ficiat p̄ qualitatem quare
sp̄i-ergo p̄ illas non fit alteratio. Maior patet
quia alteratio fm se remouet a substantia rei-qua
p̄ alteratorem res dicitur fieri altera. Minor pa-
tet quia p̄ figuram aliquid accipit complementum
sue speciei. aliquid enim dicitur p̄fecte habere sp̄m
quod habet p̄fectam figuram sp̄i-fiat p̄fectus ē
equus qui habet p̄fectam figuram equi.

Neq; enim in habitu.

Hic sequitur ostendit q̄ in prima sp̄ non fit al-
teratio-re primo probat hoc quatum ad habitus
corporales qui sunt sanitas egritudo et pulchri-
tudo. Secundo in habitibus anime. Quo ad pri-
mū attendit talem rationem. Illud non acquirit
p̄ motum siue alterationem cuius ratio consistit
in ordine ad alterum. Sed ratio habitus corpo-
ralis consistit in ordine ad alterum-ergo nō acq̄-
ritur p̄ motum. Maior patet quia prius p̄batū
est q̄ ad relationem nō est motus. Minor patet
quia qualitates corporales sunt quedam virtu-
tes vel malicie sed virtutes vel malicie consistunt
in ordine ad alterum-quod patet ex diffinitione
virtutis. Quia virtus ē dispositio in natura ad
optimū-i-virtus est quedam p̄fectio dispositio ad
optimū quod est finis vel opatio-sic virtus habet
ordinem ad opationem et p̄ consequens eius esse
consistit in relatione. Deinde p̄bat exemplari-
ter de sanitate quia sanitas dicitur fm comens-
urationem corū que sunt intra sc̄q̄ humorū et ad
comens sc̄q̄ extrinsecū.

Arguitur Sanitas et egritudo nō
sunt virtutes. quia p̄ du-
ces laudamur vel vitupamur secūdo ethicorum

Dicendum q̄ virtus capitur dupliciter. Uno
modo p̄pue fm q̄ est habitus originaliter depe-
dens ex voluntate-et sic virtutes morales dicitur
solum virtutes-et sic est verū q̄ ex illis du-
tibus laudamur et vitupamur. Alio modo acci-
piuntur virtutes cōiter prout omne illud dicitur vir-
tus quod disponit ad bene vel male opandū-et
sic sanitas est virtus quia disponit hominem ad
bene opandū et egritudo est malicia quia dispo-
nit ad male opandū.

Neq; itaq; circa ani.

Hic p̄bat item de habitibus anime-s q̄ habitus
anime sc̄q̄ virtutes et scientie nō acquiruntur per
alterationem-et hoc primo ostendit de virtutibus

et viciis que spectant ad p̄tem appetitiuā que di-
cuntur virtutes morales Deinde ostendit item de
virtutibus spectantibus ad p̄tem intellectuam
primū sic p̄bat-quandocūq; aliquid p̄ficiatur vel
simpliciter corrumpitur hoc non alteratur. sed per
virtutes morales aliquid simpliciter p̄ficiatur sc̄q̄
ipsa potentia et p̄ vicia ipsa potentia corrumpitur
ergo ad illas formas non est alteratio. Maior ē
nota ex predictis. Minor patet quia cū appetit^o
nihil aliud sit q̄ inclinatio in bonū sic p̄ficiatur ta-
lis inclinatio p̄ virtutem que etiam inclinat ad
bonū et corrumpitur talis inclinatio p̄ viciū quod in-
clinat ipsam potentiam ad malum-exempli gra-
tia voluntas ē inclinatio in bonū vniuersale et ius-
ticia que est habitus voluntatis etiam inclinat
ipsam potentiam ad bonū quia ad iuste operan-
dū sed iniusticia corrumpit talem inclinationem-qa
inclinat ad malum. s. ad opationem iniustam.

Arguitur Appetitus est potentia in
intellectu al anime-et sic est
incomptibilis ergo nō corrumpitur p̄ viciū. Dōm
q̄ appetitus capitur dupliciter. Uno modo fm
se et absolute in sua essentia-et sic non corrumpit
p̄ viciū quia manet essentia appetitus. Alio mō
accipitur appetitus fm finem vel opationem-et sic
appetitus corrumpitur p̄ viciū quia nō manet illa
inclinatio ad bonū q̄ fuit i appetitu an viciū

Sic quidem igitur cū.

Hic implicite remouet vnā cauillatōem-qa posset
aliquis dicere q̄ q̄ virtutes et vicia de nouo acquirunt
q̄ videt q̄ acquirunt p̄ alterationem. Hinc q̄ virtutes
et vicia nō acquirunt p̄ alterationem s̄ tñ sequuntur
alterationem-et hoc p̄bat duplici. Primo q̄ virtu-
tes aut sūt q̄dā impassibilitates fm stoycos et
remouēs oim passionū ab aia-vel sunt q̄dā mo-
deratōes passionū aie fm pyrotheticos-s̄ nō p̄tin-
git passiones remoueri vel moderari nisi p̄ altera-
tionem-q̄ virtutes et vicia sequuntur aliquā altera-
tionem in passionibus-exempli gra māuetudo ē q̄dā
virt^o circa irā dicebat q̄ stoyci q̄ vñs virtutē mā-
suetudinis aptius nō tenet passionē ire nec itaq;
s̄ remouet irā a māuetudo sim-ple-s̄ accidit q̄
māuetudo adhuc et irā s̄ nō h̄ imoderatā iram

Querit Que illarū opinio est vera
Dōm q̄ sc̄da s̄ aristoteli. sicut
patet in exēplo p̄dicto-qa māuet^o adhuc p̄ tam
mansuetudine aliquam iram seruare p̄mo nisi
seruaret irā non esset mansuetudo sed mollis sicut

muliebris debet ergo mansuetus quandoq; irasci
sed p m debitas circumsantias salicet sicut oportet
et quando oportet.

Et moralē virtutem

Hic probat idē secūdo et stat ratio in hoc omni
ms virtus moralis habet quandam seam dele
ctationem et omnis malicia moralis habet seuz
quādam tristitiam. Sed delectatō et tristitia si
unt cum alteratōne ergo virtus moralis etiam
habet alteratōnem cōiunctam. Maior patet q̄
nullas habet virtutem nisi dilectet in operibus s̄
tuosis. sicut dicitur secūdo ethicorum q̄ delectatō
in opere est signū virtutis. si minor patet quia in
delectatōne alteratur pars sensitiva et cor dila
tatur et ex illa dilatatōne cordis fit etiam de
lectatō in parte sensitiva et dicitur nocenter q̄
virtus moralis facit delectatōnem in sensu et
hoc ppter virtutes intellectuales quia virtutes
intellectuales non habent contrariū in intellectu
sicut virtus sensitiva in sensu sicut pbatur la
te dōimo ethicorum.

Acuero neq; in intel.

Hic pbat q̄ nō est alteratō in prima specie qua
litatis quātum ad partem intellectualem et p̄
mo facit hoc in generali secūdo in speciali. In ge
nerali sic quia ad illud nō est alteratō quod dis
citur ad aliquid sed scientia dicitur ad aliquid er
go ad scientiam non est alteratō. Maior proba
tur quia ad relatōnem non est motus. Minor
patet quia scientia dicitur relative ad scibile p
batur quia de nullo genere preterq̄ s̄ genere re
latōnis potest aliquid advenire subiecto suo si
ne mutatōne sui sed scientia advenit intellectui
absq; mutatōne sui sed per mutatōnem sensus
vel fantasie ergo scientia spectat ad genus rela
tōnis. Et hoc em̄ advenit scientia intellectui q̄
aliter disponitur sanctasmata apud sensum q̄
ex sanctasmatis aliter dispositis elicitur alia
scientia et ita docentes alics instruit eos per
multa exempla quia illa exempla ordinant debi
te in eis sanctasmata.

Acquiritur Quandoq; fit mutatio ad
scieniam ex cōterario erro
re ergo ad min⁹ tūc scientia acquiritur per alte
ratōnem quia tūc remouetur vna forma scilicet
error ab intellectu et alia forma acquiritur scilicet
scientia. Dicendum q̄ actio h̄c loquitur de

scientia fm q̄ per se acq̄ritur quia sic acquiritur
per dispositōnem sanctasmata apud sensum. Cō
tingit tamē quādoq; p accidens q̄ in intellectu
fit error contrarius scientie et sic scientia genera
tur ex opposito errore p accidens

Neq; igitur alicuius

Hic ostendit idē in speciali et primo ostēdit q̄
confideratō fm scientiam non fit fm aliqua al
teratōnem. Secūdo q̄ etiam acceptō scientie nō
fit per alteratōnem primū sic patet p quālibet
alteratōnem aliquid pducitur sed p confiderati
onem scientie nihil pducitur ergo confiderati
o scientie non fit per alteratōnem maior patet
quia alteratō est quidam motus sed omnis mo
tus pducit aliquid terminū alias non esset mo
tus minor probatur quia in confideratōne p̄sup
ponitur aliquid productum quod est scientia que
scientia est principium illius confideratōnis pa
tet ergo q̄ confideratō non fit p alteratōnem.

Que autē ex principio

Hic ostendit q̄ generatō scientie non fit per al
teratōnem et hoc tali ratōne quicq; advenit ali
cui p sciam quātatōnem corporaliū motū et p
residentiam passionū sensibiliū hoc non advenit
alicui p motum suū p alteratōnem sed scientia
que est cognōs speculativa et prudentia que est
ratō practica advenit anime p quātatōnem cor
poraliū motū ergo non advenit per alteratio
nem. Maior probatur quia omnis alteratō est
in aliquo per motum et per iniquitatē corpo
eis et passionū sensibiliū. Minor probatur quia
eo modo acquiritur scientia quo modo est usus
fm scientiam quia scientia per usum conserva
tur et etiam per usum suū actum acquiritur sed
non potest aliquis uti scientia si habundans in
eo passiones sicut patet in iratis. Nec etiam si
in eis habundent corporales motus sicut in ebrijs
quia usus suū iudiciū impeditur per tales passio
nes ergo etiam sic est in adquisitōne scientie. Et
quo concludit arest. tales q̄ anima secūdo q̄ qui
escendo fit prudens. Et quo infert vltimus cora
elatiū q̄ pueri non sunt dispositi ad studiū si
ue ad acquiritū scientiam quia in ipsis ha
būdant multi humores corporales perturbātes
cerebrum et ppter multitudinem humorū circa
sensus interiores impedit usus sensuū interiorū
sine quib⁹ nō p̄t esse acceptō scientie

14 n r h m o u i r n o b i l m o t u q u a n d o m o
h d b o m b i o

A
D i m p e d i t a c i o n e m p o s s i
D u s v e n i t

Arguitur In isto textu est supposita
tas. quia quies et residen-
tia sunt idem: quod quiescit hoc refidet. Di-
cendum quod ille vitale refertur ad diversa quia
quies refertur ad turbationem corporalis motus
et sic in sensibus aduemente statu etatis est qui-
es. quia amplius non est motus humorum secundum aug-
mentationem corporalem. Sed refidetur refertur
ad passiones etis sensitivae que dicitur refidete
quando non sunt in suis operantibus. Nec omnino
verum est quod idem sunt refidete et quiescere. quia
quiescere dicit omnem absentiam motus. Sed re-
fidentia dicit quietem que est in aliquo prius mo-
to sicut aqua dicitur habere refidentiam quando
separatur purum ab impuro. sic etiam in homine
dicitur passiones refidete quando subditur domi-
no sive imperio rationis. et quia per virtutes mo-
rales passiones perfecte subditur domino ratio-
nis. Ideo addit sanctus thomas quod exercitium vie-
tutum moralium multum valet ad acquisitionem sci-
entie. quia per tales virtutes refentantur passio-
num motus quibus impeditur acquisitio scientie si-
cut dictum est. Ex istis patet quod quando aristoteles
dicit anima serendo fit prudens non est intelli-
gendum de sessione corporali. sed de sessione que
est secundum motum motuum corporaliu et passionu
partis sensitivae.

Arguitur Si scientia est in nobis et
fit in nobis per solam quie-
tationem. ergo scientia est in nobis per concreatorem
sicut dixit plato. Dicendum quod dupliciter potest
intelligi scientia nobis aduente per quietatem
Uno modo sic quod nullus motus fiat in acquiren-
te scientiam. et hoc est saltem quod ad motum fit mutatio
in sensibus interioribus et ista fuit opinio plato-
nis. Alio modo potest intelligi quod scientia adue-
nit per quietatem. quia scilicet intellectus non fit
aliquis motus sed in sensu et hoc verum est. illa
enim alteratio que est in fantasmatibus non est proprie
in subiecto scientie quod est intellectus.

Queritur Item solum in eadem spe-
cie qualitatibus fit altera-
tio. Dicendum quod sic. Arguitur quod non quia ac-
quisitio qualitatibus de nouo fit per alterationem. si
qualitates de prima specie acquiruntur de nouo et
ergo acquiruntur per alterationem. Dicendum quod alte-
ratio accipitur dupliciter. Uno modo pro quatuor
acquisitione qualitatibus de nouo. et sic etiam in
prima specie qualitatibus est alteratio. quia in illa

specie et in quarta quandoque acquiruntur de nouo
qualitates. Alio modo accipitur alteratio proprie
et sic duo requiruntur ad alterationem. Primum est
quod talis forma eminet intrinsece alterationem id
est quod talis forma immediate acquiratur per alte-
rationem et non consequatur alterationem. Secun-
do requiritur quod talis forma sit talis quod secundum eam
res dicatur altera. et ideo requiritur quod sit forma
que oritur ex natura subiecti. sed nulla conditio
nisi conueniens formis de prima et quarta speciebus.
Primo quia tales forme non immediate acquiruntur
per alterationem. sed sequuntur alterationem. Sa-
ciam in eadem specie qualitatibus. Exemplum patet de
sanctae scientia et virtute. quia sanctas conse-
quitur ad alterationem quatuor qualitatibus. Scien-
tia consequitur alterationem fantasmatum. et
virtus consequitur alterationem passionum. De fi-
at etiam secunda conditio qualitatibus prime et
quarte specierum. quia secundum illas qualitates res
non dicitur proprie altera. quia non oritur ex prin-
cipijs subiecti. si aduenit ab extrinseco. sicut pa-
tet de scientia et figura artificiali. et sic solum
tunc facilliter arguuntur. Primum quando dicitur se-
cundo de anima quod scientia acquiratur per alteratio-
nem a didasculo. Dicendum quod ibi accipit alteratio pro
mo modo et non secundo modo. Secundo soluitur ar-
gumentum quod sic posset argui edificatio est motus
et terminatur ad quartam speciem quia terminatur
ad domum. Dicendum quod domus que est forma de
quarta specie non intrinsece terminatur illum motum
sed consequitur motum localem lignorum et lapidum
vel potest dici quod argumentum loquitur de motu con-
tercepto.

Ubiabit utique alii

Postquam in primo tractatu huius septimi libri dixi-
t quod non est preter in infinitum in motibus et mo-
tibus sed est deuenire ad aliquod primum hic con-
sequitur in secundo et ultimo tractatu ponit pro-
prietates motuum aduicem. Et hoc ideo quod ea que sunt vni-
us ordinis sunt aduicem comparabilia. quod ergo dictum
est de ordine mouentium et mobilium ponit que sunt
aduicem comparabilia. Mouet igitur primo
istam dubitationem utrum scilicet omnis motus
sit cuiuslibet motui comparabilis vel non. Arguitur
quod non quia si omni motui est omnis motus con-
parabilis tunc sequeretur quod motus rectus es-
set comparabilis motui circulari et iterum motus al-
terationis et localis. Sed istud est inconueniens quod illud

*144 Arguitur non est aliter
aliter non per se sed per
mouens*

ex quo sequitur minor phatue pmo s alteratōs et motu locali quia si alteratio et loca mutatio sūt adinuicē pparabiles tūc passibil q̄litas erit eq̄lis q̄ritati sequela p̄ q̄a loci mutatio fit fm̄ q̄antitatem spacij et alteratio fit fm̄ passibilem qualitatē quod est falsum quod sic patet quia quod nō habet q̄antitatem nō potest alteri esse equale sed passibilis qualitas non habet q̄antitatem ergo nō potest esse equalis q̄ritati.

In circulo autem et

Hic psequitur dubitationē de motu circulari et recto et primo obijcit q̄ p̄nt adinuicē comparari et hoc sic motus localis sursum et deorsū p̄nt cōparari ergo etiam motus rectus et circularis. Consequētia patet a simili q̄ oēs sunt motus locales. Anteq̄ h̄c argumentū soluat excludit unā causā latētem q̄ aliquis posset cōcedere q̄ motus circularis esset vel velocior vel tardior motu recto si nō equalis. Rōdit aresto q̄ h̄c nō potest dici q̄ ubiq̄ velocius mouet aliquid altero vel tardius ibi etiam potest secū equalit̄ moueri. Pro solutōne autē dubitationis quo ad motum rectum et circularē aresto vult q̄ illi motus circularis et rectus nō sunt cōparabiles in velocitate q̄a sic linea recta et linea circularis que est p̄fecta si ma eēt comparabiles. Ad argumentū autem p̄dictum ē dicendū q̄ nō est simile q̄ motus sursum et deorsum sūt p̄ spacij unū sp̄i et ideo habent velocitatē vel tarditatem unū sp̄i sed motus circularis et rectus nō habent spacij unius sp̄i et ideo etiam nō habent velocitatē unū sp̄i et sic nō p̄nt adinuicē comparari.

Sed quocūq; n̄ equi

Hic soluit dubitationē et pmo dicit generalit̄er que requiritur ad comparationē sc̄do applicat illa ad singulos motus. Circa primū tria ponit que requirūt ad h̄c q̄ aliqua sunt cōparabilia. Primū q̄ illud in quo fit comparatio sit uniuocū et ideo ista est bona cōparatio homo est albius equo quia licet homo et equus sint diuersarum sp̄i tū albedo in qua cōparantur in eis uniuoce et ex hoc patet q̄ ista comparatio nō valet stilus ē acutior vino quia illud in quo comparantur sc̄ acutū est equo cum dicitur tū acutū in stilo quia pungit tactū Et dicitur acutū in voce q̄ pungit auditum et acutum in vino quia pūgit gustū patet ergo fm̄ primā conditionē q̄ illud in quo aliqua cōparantur

delet esse uniuocum.

Aut primū quidem.

Hic obijcit p̄tra istam conditionē pparationis p̄dictā et hoc sic quia aliqua cōueniūt in nō equo eo in quo tū nō sunt adinuicē cōparabilia sicut aqua et aer non comparantur in multitudine et tamen multitudo non dicitur equiuoce de eis. Et si dicatur q̄ multū est equocū p̄pter suā cōtatem addit aresto p̄ si nō poterint pparari in multo tū bñ in duplo quod nō dicitur equo de eis in quo tū nō pparantur quia non est aer duplū ad aquā nec cōtra. Rōdit aresto ad obiectōnem istam dicens q̄ multum et duplū sunt eq̄ uoca quod phatur de multo quia multū dicitur tantū de siue equalit̄ et adhuc plus mō nō ē una ratio equalitatis in aere et in aqua quia nō est eadem rō q̄antitatis quod verū est de q̄antitate p̄phice capta quia naturalit̄ aer excedit aquam in duplo sicut patet sc̄do de generatōe. Et similiter dicendū est de duplo.

Quoniam propter.

Hic confirmat obiectōnem prius motam et hoc sic. Si aliqua q̄ cōueniūt in nō equo sunt cōparabilia et aliqua nō tūc manet maior q̄stio q̄re quedam eorū sunt pparabilia et alia nō et illa questionē soluendo ponit sc̄dam conditionē requiritam ad pparatōem. Et est ista q̄ ad hoc q̄ aliqua comparantur adinuicē requirit q̄ illud in quo comparantur habeat item cōe subiectum in pparabilibus. exempli gr̄a albedo in equo et albedo in homine habent item primū subiectū sc̄ superficiem ideo sunt pparabilia i albedine sed vox et aqua nō p̄nt pparari in magnitudine q̄ primū subiectū magnitudinis aq̄ est suba et primū subiectū magnitudinis vocis est sonus quia magnitudo vocis p̄ime fundat in magnitudine soni.

Aut manifestum est.

Hic ostendit q̄ neq; hoc sufficit et hoc duabus rationibus. prima quia si sic tunc omnia possent dici comparabilia que habent aliquod cōmune subiectum sed hoc est falsum quia etiam multa equiuoce dicta habent unū subiectum. Secūda ratio est si aliqua duo habeant unū proximū subiectum etiam sequitur q̄ habent eandem speciem quia subiectum et species debent correspondere cū quodlibet non suscipiat q̄libet.

12° dicitur

11. albedo est color

Handwritten marginal notes at the top of the page, including 'Hic 2' and 'Hic 2'.

Septimus.

Si ergo non solum.

Hic concludit tertiam conditionem que requirit ad comparationem que conditio includit duas precedentes et est ista que illud in quo est comparatio debet esse species specialissima. et ideo in genere non potest esse comparatio. quia non oportet que res compare sint unius species sicut in prima conditione dictum est. Et ista includit duas alias sic patet quod omnis species specialissima est uniuersa. et habet etiam unum subiectum primum sic etiam conditio apprehendit duas primas.

Sic et circa motum.

Hic applicat iam dicta ad comparationem motuum. et primo facit hoc in conuerso in speciali. Quo ad primum intendo quod illa que requiritur ad comparationem in generali etiam requiritur ad comparationem motuum. Ex quo concludit quod motus diversorum predicamentorum non sunt comparabiles in velocitate. quia velocitas non est unius species in eis. Similiter motus unius generis non sunt comparabiles si habent velocitates diversarum species. et ideo motus rectus et circularis quibus sunt unius generis non tamen comparabiles sunt in velocitate. quia non est in eis velocitas unius species. quia si sic sequeretur quod linea recta et circularis possent dici equales. non enim conueniunt in una species velocitatis sicut dictum est. et quibus in motu recto et circulari sit idem tempus mensurans. et sic videtur quod sit eadem velocitas non tamen est perceptibilis spatij. manifestum est autem quod velocitas non sumitur tamen ex parte temporis sed etiam ex parte spatij. et sic patet quod in eis velocitas non est unius species. et sic non potest comparari in velocitate.

Aliquando autem in.

Hic excludit quoddam quod videtur requiri ad comparationem motuum localium. quia aliqui posset apparere quod motus locales diversificarentur secundum instrumenta per que fit motus. dicit aristoteles quod motus facti per diversa instrumenta sunt unius species si spatium sit unius species. et exempli gratia ambulatio fit per pedes volatio fit per alas. si autem volatio naturalis et ambulatio fiant secundum lineam rectam tunc sunt unius species. si autem volatio fiat per lineam rectam et ambulatio per lineam circulem sunt diversarum species propter diversitatem spatij. Ex quibus predictis concludit aristoteles unam conclusionem quod non potest esse comparatio in genere sed tamen in specie specialissima.

Et signat ratio hoc.

Hic elicit aristoteles unum correlativum de genere hoc scilicet quod genus non est aliquid unius species. philosophice sed in genere latet multa quod potest dupliciter exponi. Uno modo fit in genere latet multa. id est multe species significantur per genus philosophice capere. Alio modo sic in genere latet multa. id est propter similitudinem ad unitatem in generis loci latet multorum equocationes quia nos credimus quod ea que sunt equoca sunt unius generis. sunt enim quodam equocationes multum apparentes in quibus equocata multum distant sicut equocatio canis. sunt autem alie equocationes ubi equocata sunt multum sibi proxima sicut rector significat rectorem scolarii et rector navis.

Quando ergo aliter.

Quia supra dixerat quod illi motus sunt comparabiles qui conueniunt in aliquo specifico inquit aristoteles consequenter quod accipiatur dicta specifica in rebus et vult quod non accipit talis dicta ex diversitate subiectorum sed ex diversitate diffinitionis essentialis. et ex hoc conueniunt quod aliqua sunt eadem subiecto que tamen abinueniunt species. sicut album et dulce conueniunt in lacte quod est unum subiectum.

De alteratione autem.

Hic agit de comparatione motuum in speciali. et primo de comparatione alterationum. scilicet de comparatione generationum. Et postea in sequenti capitulo ponit comparationes spectantes ad motum localem. Et non facit mentionem de comparatione augmenti et diminutionis. quia eadem est ratio in his et in loci mutatione cum augmentatio et diminutio fiant cum quodam motu locali. Quo ad motum alterationis in tenet quod tres sunt conditiones requisite ad equalitatem in motu alterationis. Prima est quod sit eadem forma in specie ad quam terminantur due alterationes. Secunda quod illa forma similis in se. et id non fit comparatio in calore aque tepide et calore ignis quia calor non equaliter inest. Tercia quod subiectum sit equaliter. et ideo non comparantur secundum equalitatem calfactio minime aque et magne aque. Est tamen verum quod illa tertia conditio potius spectat ad equalitatem quam ad equalem velocitatem. si primum due conditiones spectant ad equalem velocitatem. In motu autem locali requiruntur duo. Primum quod sit perceptibilis spatij secundum speciem duorum motuum. quia alias non esset equalis velocitas. Secundo requiritur

Handwritten marginal note on the left side.

Large handwritten marginal note on the left side, containing several lines of text.

Small handwritten marginal note on the right side.

Ita deo & nichil aliud & bonitate cum & bonitate bonitate morali Si deo et deo per ad quod ad bonitate cum et no qd ad bonitate morali et deo non mouentur & p toto fga

Ita videtur quod dicitur a hys et spino

q terminant sunt vnius spci. In motu at generato mis requirit et sufficit pemptitas forme fm speciem que acquirat p generatōem. Ad hoc tri q generatōnes sunt eque veloces requirit q fiant in equali rpe quia aliqua citius generat et aliqua tardius. verū est tamen q plato adiungit vna q eodēdem f. q forma fm qua est generatō nō in fit fm magis et min⁹ q aliqui dicebat formas substantiales suscipe magis et minus. Sed dicit aesto. q non est necesse illam ptticulam addere q nō suscipit magis et minus forme subales.

Querit Vt omnes motus sint ad inuicem compabiles. Dōm q motus pnt adinuicez duple compari. Vno modo generaliter. i. fm genus sic q fiat distributio p generibus singuloy. i. p vniuersali. et sic mor⁹ omnes nō sunt adinuicez compabiles q ad compariōem requirit vnitae spcifica illius in quo fit cōpatio. Sed illa que sunt diuersatū spcrum siue diuersoy generū nō cōueniūt in aliquo vniuerso fm spem. Alio mō potest esse distributio p singulis generib⁹ reddēdo singula singul sic q sit sensus q in qualibet spē motus pnt motus ad inuicem cōpari et ista locutō est magis ppria q hoc signū omnis magis distribuit p indiuiduis q p generibus vñ spcus. et sic est verū q omnes motus sunt adinuicem cōpabiles. quia in vnaquā q spē motus saluari pnt tres cōditōnes que reqrūtur et sufficiūt ad compatiōem.

Arguitur Nō requirit vniuersatō ad cōpationem. quia de⁹ creatura comparatū attū in nullo vniuerso cōueniūt Dōm q duplex est compatio quedā est pprie dicta et in tali requirūtur iste tres cōditiones. et sic nō comparatur deus et creatura in aliq. Alia est compatio impprie dicta quā aliqui vocāt ab usuā quia est extra vsum vere compatiōis. et sic pnt deus et creatura adinuicem compari. Est tamē ibi considerandū q aliqō est cōe ad alterū tripliatē. Vno mō simple equoce et quod sic est cōe in illo nō potest aliquo mō esse cōpatio. Alio mō aliquis est cōe ad duo vniuerso et in illo potest esse ppria compatio. Tercio mō aliqō est cōe analogice et in illo est quodāmodo compatio lī. et nō simple. in q̄tum em analogata habēt ordinem ad vnū sic accēdit ad vniuersatōem. et idō cū deus et creatura habeant pfectiones fm analogiam quia illa que sunt pfecta in deo sunt im pfecta in creaturis. ideo pnt adinuicem compari

deus et creatura magis pprie q vnū et stilus in acuto.

Arguitur Videtur q nō requirat vnitatis primi subiecti. quia superiora et inferiora comparantur adinuicez. attē nō cōueniūt in vno subiecto. Prima ps patet quia ista est bona compatio celum est lucidius aere. Secda ps patet quia nō habent materiā eiusdez spci. Dōm q̄nis celū et ista inferiora nō habent vnū subiectū primū. quia materia pma ē al terius spci in superioribus et inferioribus habent tū vnū subiectū proxīmū quod est superficies. quia lumen ē immediate in superficie celi sicut etiam in superficie aeris et postea in aere

Arguitur Non requiritur etiā cōditō. q̄ sint eiusdem speciei specialissime. quia dicit gil. por. q animal est am māius planta. Dōm q genus accipitur duplīter. Vno mō fm absolutam cōnem generis et sic nō fit in genere compatio. Alio mō accipitur genus fm q̄ intelligitur ēē in vna suay spē. et sic in genere pnt esse compatio.

Arguitur Genus est vniuersū etia m ratōe generis. ergo pnt fieri compatio in genere. Dōm q q̄nis gen⁹ loyce sit aliqō vniuersū nō tū est vniuersū phī sic. quod sit p quia loyce ē artifex rōnis. et idō in loyce sufficit vnitae rōnis ad vniuersatōem. Cum ergo genus siue cōceptus generis sit vn⁹ p acceptōnem in intellectus. ideo illa vnitae est loyce et nō physica quā vnitatem rōnis physice nō attendit. et ideo dicit phisicus q pma vnitae ē in spē specialissima que non diuiditur per plures diuās formales. et sic est realitē formalē vnū. Et si dicatur etiam spē specialissima diuiditur in aliqua inferiora. ergo etiam non erit vnitae spē specialissime nisi rōnis sicut nec vnitae generis. Dōm q duplex est diuisio quedam est materialis. et tali diuisione diuiditur spē specialissima. Alia est diuisio formalis et tali nō diuidit spē specialissima. Cū ergo spē specialissima nō diuidatur diuisione formali sic manet vnitae realis formalis in spē specialissima sicut vnitae materialis vel numeralis est in indiuiduo. Sed cū genus diuidatur formalē sic nō tenet in se aliā quam vnitātē realē. Et hoc est quod dicit theo mixtus q genus est quidam cōceptus sine ppo stasi reali ex tenui similitudine singulariū collectus. Et si dicatur phisicus etiam consistat

Ita videtur quod dicitur a hys et spino

Ita videtur quod dicitur a hys et spino

generibus cum ens mobile sit genus de quo dicitur
nar phisicus. Dicitur quod phisicus tractat de passio
nibus generis non secundum intentionem suam omnem
generis sed secundum quod iument in suis speciebus. Si lo
cus tractat de passionibus generis secundum quod hinc
cum ei sit iument passiones intentionales de quibus
phisicus omnino nihil considerate habet

Arguitur Motus inferior corporum et su
pior non sunt comparabiles. Atque
habent in se istas conditiones. Dicitur quod quibus
inferiora et superiora corpora sunt ad invicem compa
ri in aliqua forma sicut in luce non tamen sunt ad
invicem comparati in motu locali. Quod ad velo
citatem motus localis quia omnes iste conditio
nes desunt. Primo enim non est univocatio in pri
mo genere quia alius est motus circularis et re
ctus. Secundo quia non habent idem subiectum primum
quia magnitudo circularis est alia a magnitudo
ne recta. Subiectum autem motus circularis est ma
gnitudo circularis et subiectum motus recti est ma
gnitudo recta. Tertio non habent eandem rationem velos
catis motus rectus et circularis quia non solum ac
cipitur velocitas et tarditas ex parte temporis sed et
iam ex parte spatii quia in diffinitione velocitatis dicitur
ponitur spatium sicut probatur sexto huius. Sed ma
nifestum est quod spatium rectum et circulariter differunt
spatium et ergo velocitas in motu recto differt spatia
fere a velocitate in motu circulari.

Quoniam autem motus

Postquam posuit ea que requiruntur ad comparationem
in genere et postea que requiruntur ad comparationem
motuum specialiter hic iam intendit ponere aliquas re
gulas proportionum et primo dicit secundum quod oportet com
parari motus locales ad invicem. Et dicit quod hinc
sunt quatuor. Si movens mobile spatium et tempus quia
omne movens localiter aliter movet ipsum per aliquod
spatium in aliquo tempore.

Sicigitur a quod est

Hic ponit regulas de comparatione motuum et primo
ponit duas regulas secundum divisionem mobilis. Secundo
ponit unam secundum divisionem mobilis et moventis si
mul. Prima regula stat in hoc si aliqua potentia
moueat aliquod mobile per aliquod spatium in aliquo
tempore tunc eadem vel equalis potentia mouebit
medietatem illius mobilis in equali tempore per du
plex spatium. Secunda regula. Si aliqua potentia
moueat aliquod mobile per aliquod spatium in ali

quo tempore tunc equalis potentia mouebit medietatem
eandem mobilis in eadem tempore per idem spatium
Eadem ista regula est quia eadem est proportio
eiusdem spatii ad eandem potentiam et medietatis spatii
ad medietatem potentiam si ergo dividatur mobile
tunc duplicatur spatium secundum primam regulam vel me
diatur ipse secundum secundam regulam. Tercia regula est
Si aliqua potentia moueat aliquod mobile per
aliquod spatium in aliquo tempore tunc medietas pote
ntia mouebit medietatem mobile per idem spatium
in equali tempore. Et ratio huius regule est summa
ita sicut in prioribus.

Et est ipsum hinc motus

Hic ponit duas regulas negativas que excludunt
quasdam comparationes. Prima est si aliqua potentia
moueat aliquod mobile per aliquod spatium in ali
quo tempore tunc equalis potentia non mouebit duplex mo
bile per medietatem spatium in equali tempore. Secunda regula
est. Si aliqua potentia moueat aliquod mobile per
aliquod spatium in aliquo tempore non oportet quod me
dia potentia moueat idem mobile per medietatem spatium
in dupli tempore. Ratio est quia potentia mo
uens forsitan non poterit hoc duplex mobile mouere
Contingit enim quod potentia mouens sit determinata
ad primum mobile et ideo non oportet quod moueat du
plex mobile. Et ex eodem patet quod media potentia non
potest mouere mobile primum motum quia tota po
tentia fuit determinata solum ad hoc mobile. Et ex
istis sumitur talis regula quod nunquam valet comparatio
motus quod mobile excedit actiuitatem moventis si
quod movens excedit tunc potest fieri comparationes.

Propter quod dicitur

Ex predictis regulis soluitur quedam rationes
qui voluit quod sicut totus motus granorum milij
cauens supra terram faceret sonum ita etiam quodlibet
bet granum cauens de modio faceret sonum sed dicitur
ac accipit quod hoc non oportet ex regulis istarum dicitur
quod stat quod unum granum milij non posset dividere ac
tem sicut totus modius. Cum ergo sonus ex mo
tu vel lento aeris fiat non fit sonus per unum gra
num sicut per modium.

Si vero duo et utrum

Hic ponit sextam regulam que sumit secundum aggregationem
eodem moventi et est ista. Si aliqua potentia moueat
res diuisim accepte moueat aliqua mobilia per
aliquod spatium in aliquo tempore tunc eandem potentia

Handwritten marginal note: Hic ponit regulas ad comparationem motuum...

Handwritten marginal notes: Et non fit... Hic ponit... Hic ponit... Hic ponit...

Handwritten marginal note: 74

Handwritten marginal note: 74

Handwritten marginal note: 74

Handwritten marginal notes: Hic ponit... Hic ponit... Hic ponit...

Agens p[er] p[ro]p[ri]os v[er]os q[ui] e[st] d[omi]n[us] et f[or]m[is] et e[st] ag[ens] r[ati]o[n]e[m] q[ui] e[st] ag[ens] t[er]m[in]u[m] m[ob]il[is] aliud e[st] ag[ens] s[ecundu]m r[ati]o[n]em q[ui] e[st] q[ui] no[n] e[st] d[omi]n[us] p[er] se

coniunctim sumpte mouebit eade[m] mobilia co[n]iunctim supra p[er] idem spaciu[m] in eodem t[em]p[or]e. Ratio e[st] quia hinc inde est p[ro]portio mouentis et mobilis.

Sicut igitur in alte.

Hic ponit comparationem in alijs motibus dicens primo s[ecundu]m que attenditur comparationes eorum et vult q[uo]d in augmentat[i]o[n]e sunt augens. i. q[uo]d auget tempus et q[ui]t[us] s[ecundu]m quam augens auget et auctum. i. quod augetur. Similiter in alterat[i]o[n]e sunt alterans alterat[u]m temp[or]is et passio s[ecundu]m qua[m] fit alteratio. et vult q[uo]d s[ecundu]m ista dicitur s[ecundu]m regulam in augmentat[i]o[n]e et alterat[i]o[n]e. et hoc similiter sicut dictum e[st] de motu locali. quia si aliqua potentia auget vel alterat in aliquo t[em]p[or]e t[em]p[or]e t[em]p[or]e equalis potentia mouebit medium vel augetur vel alterabitur dupl[u]m in duplo t[em]p[or]e et mediu[m] in medio t[em]p[or]e. Si autem potentie excedantur a mobili t[em]p[or]e non fit comparatio ut dicitur est.

Arguitur

Contra primam regulam Non oportet q[uo]d si aliquid mouens moueat vnam nauim p[er] vnam leuam in vna hora q[uo]d t[em]p[or]e moueat mediam nauim p[er] duas leuatas in eadem hora. quia forte media nauis no[n] posset moueri quia submergeret. D[omi]n[us] q[uo]d ad hoc q[uo]d iste regule valeant requiritur t[er]tia. Primu[m] e[st] q[uo]d sub virtute motiua apprehendat omne illud quod actiue potest concurrere ad motum si aut sunt raritas et densitas medij. et etia[m] q[uo]d no[n] fiat fatigatio in mouente. et p[er] mobile intelligit omne illud quod quocunq[ue] modo potest passiu[us] concurrere ad motum. quia ergo dispositio mobilis concurrat ad motum. ideo comparatio assumpta in argumento non valet. Sec[un]da condit[i]o est q[uo]d iste regule solum valet s[ecundu]m comunem ratiōem mouentiu[m] et mobiliu[m] quia si fiat descensus ad cetera mobilia et mouentia t[em]p[or]e non habet veritatem. Tercia condit[i]o est q[uo]d iste regule intelligitur de motu agentiu[m] naturaliu[m] quia agentia voluntaria non agunt s[ecundu]m vltimu[m] posse sicut agentia naturalia. et ideo agentia voluntaria p[otes]t mouere totum vel p[ar]tes s[ecundu]m electionem

Explicit Septimus liber philosophorum.

Trum aut factus est.

1K 4 1047 De motu 290

Postq[uam] in septimo determinatu[m] est q[uo]d e[st] deuenire ad vnu[m] primu[m] mouens. In hoc octauo inquit q[ui]s sit primus motus et quale sit p[ri]mu[m] mouens diuiditur ergo iste liber in quatuor tractatus p[ri]ncipales. In p[ri]mo mouet vna q[ui]stio utz sit aliq[ui]s motus in co[n]iunctis sempitern[us]. In sec[un]do tractatu[m] ponitur vna diuisio circa dispositione[m] entiu[m]. Et ponitur istius diuisiois vltimu[m] membru[m] p[er] veritate[m]. In t[er]cio at[er] ostendit quis sit p[ri]mus motus. et p[er]nit[er] ediciones ipsius. i. q[uo]d sit sempitern[us] p[ri]mu[m] et p[er]petuus. In quarto agitur de p[ri]mo mouente et intendit q[uo]d p[ri]mu[m] mouens est incorporeu[m] et nullaq[ui]s p[er]tinet habet q[ui]t[us]tate[m]. Quo ad p[ri]mu[m] mouente[m] ista questio utz motus aliq[ui]n[us] inceperit esse ita q[uo]d nu[m]q[uam] prius fuit. et q[ui]n[us] sic desinat q[uo]d post hoc nu[m]q[uam] e[st] vel motus semp[er] fuit et semp[er] erit. Et si t[em]p[or]e motus e[st] vita m[un]di t[em]p[or]e m[un]di vni[us] vita in mortali. q[uo]d semp[er] h[ab]et m[un]du[m] ergo semp[er] habet vitam.

Querit m[un]di D[omi]n[us] q[uo]d ista locutio p[otes]t duplici[m] intelligi. Vno mo[do] s[ecundu]m locutionem effectiua[m] ita q[uo]d sit sensus q[uo]d motus facit vitam in m[un]do. et sic p[ro]positio e[st] vera de motu celi. q[uo]d motus celi e[st] causa vite o[mn]iu[m] istoru[m] inferioru[m]. et illa[m] expositionem videt[ur] int[er]d[ec]t[er]e adest. in t[er]tiu[m] q[uo]d dicit q[uo]d motus e[st] sicut vita o[mn]ibus subsistenti[us] inferiorib[us] mobilib[us]. Alio mo[do] p[otes]t intelligi locutio formalit[er] sic q[uo]d for[m]alit[er] mot[us] sit vita m[un]di. et sic it[er]u[m] p[otes]t duplici[m] intelligi. Vno mo[do] sic q[uo]d sit locutio s[ecundu]m vni[us]m[od]i. et sic it[er]u[m] veru[m] e[st] q[uo]d sensus e[st] q[uo]d sicut vita fluit ab ip[s]is vni[us]m[od]i ita motus ab ip[s]is mobilib[us] fiat